

- пройдений автомобілем шлях (м) отримують інтегруючи графік, отриманий по формулі (1);
- загальний час гальмування (с) по гальмівній діаграмі;
- час затримки спрацьовування гальмівної системи (с) по гальмівній діаграмі;
- реакцію водія (с) по гальмівній діаграмі.

Отримані результати необхідно звести в діагностичну таблицю і результати порівняти з значеннями з ДСТУ 3649-2010 та зробити висновки

Література

1. Волков В.П. Теорія експлуатаційних властивостей автомобіля: Навчальний посібник. Харків: ХНАДУ, 2004. 320 с.

2. Пойда А.М. Лабораторний практикум з дисципліни «Технічна експлуатація автомобілів» розділ «Технічна експлуатація автомобілів з мікропроцесорними системами керування». Х.: Вид. ХНАДУ. 2017. 174 с.

Науковий консультант: Горбик Ю.В., доцент, к.т.н.

Єфремов Данило, ст. гр. А-36т1-21, Efremovdana760@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОСТІ ГІБРИДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Вступ. Останні міжнародні автомобільні салони підтверджують цей напрямок, тому що проходять під гаслом «зелений автомобіль», демонструючи електромобілі та гібридні ТЗ. Цьому сприяють як інтерес споживачів до екологічних засобів пересування, так і державні програми розвинутих країн, що стимулюють цій попит. За прогнозами експертів, до 2025 р. частка транспорту на електричній тязі може досягти 5...10 % від їх загальної кількості. Автомобільна корпорація General Motors щорічно випускає 120 тис. гібридних електромобілів Chevrolet Volt, а японська корпорація Nissan поставляє по 100 тис. електромобілів Nissan Leaf.

Результати дослідження. На сьогоднішній час виникає протиріччя між жорсткими нормами та вимогами до автомобілів та їх сучасним станом. Ця проблема економічності і екологічності ТЗ на сучасному етапі вирішується за різними напрямками (рис. 1) [1].

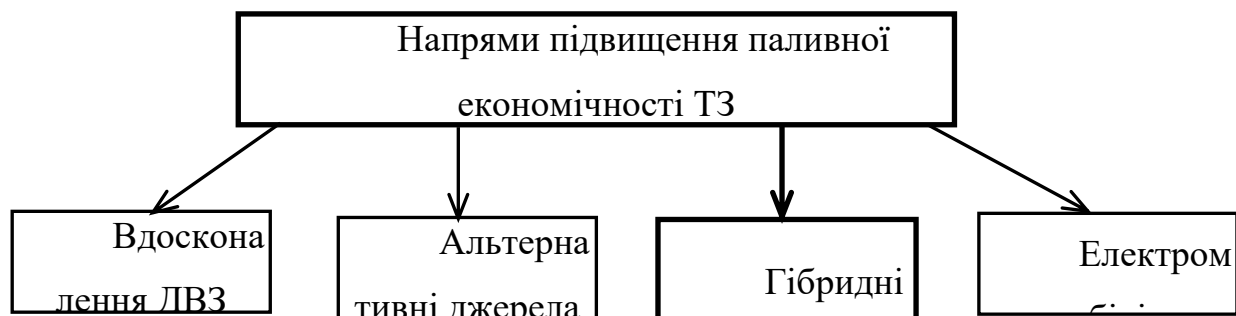

Рисунок 1 – Напрями підвищення паливної економічності ТЗ

Вартість витрат на серійне виготовлення силової установки електромобілів перевищує у 4...5 разів вартість витрат на силову установку ТЗ з ДВЗ у класі компактного міського ТЗ (за даними міжнародної консалтингової компанії McKinsey & Company).

Тому у найближчому майбутньому будуть інтенсивно розвиватися гібридні технології для ТЗ, що синергетично об'єднують позитивні властивості силових установок ТЗ з ДВЗ та електромобілів. Це пов'язано з тим, що на сучасному етапі розвитку автомобілебудування електромобілі та інфраструктура зарядних станцій ще не набули широкого розповсюдження.

Для оцінки екологічних властивостей таких ТЗ пропонується використовувати три показники або коефіцієнта. Перший з них характеризує ступінь використання екологічно чистого двигуна в швидкісному інтервалі руху, як відношення максимальної швидкості на електроприводі V_{el} до максимальної швидкості ТЗ V_{max} :

$$k_v = \frac{V_{el}}{V_{max}}. \quad (1)$$

Для електромобілів для гібридних електромобілів цей коефіцієнт дорівнює 1, для різних ГТЗ він може змінюватися у межах [0,1]. Наприклад, для ГТЗ Honda CR-Z коефіцієнт ступеню використання екологічно чистого двигуна в швидкісному інтервалі руху дорівнює $k_v = 0$, Toyota Prius-1 – $k_v = 0,25$, Toyota Prius-3 – $k_v = 0,39$, Toyota Prius-PHV – $k_v = 0,56$, для традиційного ТЗ з ДВЗ – $k_v = 0$.

Другий показник характеризує ступінь використання бортового екологічно чистого джерела енергії, як відношення максимальної відстані, пройденого автомобілем на електроприводі S_{el} до загального пройденого шляху S_{max} :

$$k_s = \frac{S_{el}}{S_{max}}. \quad (2)$$

Для електромобілів цей коефіцієнт дорівнює 1, для гібридних електромобілів та ГТЗ він може змінюватися від 0 до 1. Прийmemo, що максимальний пробіг на одній заправці складає 800 км. Тоді для Honda CR-Z коефіцієнт ступеню використання бортового екологічно чистого джерела енергії дорівнює $k_S = 0$, для Toyota Prius – $k_S = 0,0025$, для Toyota Prius PHV він вже на порядок вище – $k_S = 0,025$, для Chevrolet Volt досягає $k_S = 0,075$.

Третій показник характеризує ступінь використання енергії з зовнішніх екологічно чистих джерел та енергії отриманої за рахунок рекуперації, як відношення енергії, необхідної для здійснення руху ТЗ E_{el} до енергії, яку цей автомобіль може отримати під час руху E_{ext}

$$k_E = \frac{E_{el}}{E_{ext}}. \quad (3)$$

Для більшості сучасних електромобілів, гібридних електромобілів та ГТЗ цей показник не перевищує $k_E = 0,05$, що отриманий за рахунок рекуперативного гальмування. Лише електромобіль на сонячних батареях (геліомобіль), який використовує енергію сонячного випромінювання для зарядки тягових акумуляторних батарей може мати коефіцієнт ступеню використання енергії з зовнішніх екологічно чистих джерел та енергії отриманої за рахунок рекуперації може перевищувати 1.

Коефіцієнти екологічності ТЗ можна визначати у % [2]:

$$k_V = \frac{V_{el}}{V_{max}} \cdot 100\%; \quad (4)$$

$$k_S = \frac{S_{el}}{S_{max}} \cdot 100\%; \quad (5)$$

$$k_E = \frac{E_{el}}{E_{ext}} \cdot 100\%. \quad (6)$$

У таблиці 1 наведені приклади значень цих показників для найбільш поширених ГТЗ, гібридних електромобілів та електромобілів.

Таблиця 1 – Приклади показників екологічності транспортних засобів

Автомобіль \ Коефіцієнт	Електромобіль Nissan Leaf	Гібридний електромобіль Chevrolet Volt	ГТЗ Toyota Prius-1	ГТЗ Toyota Prius PHV	ГТЗ Honda CR-Z
$k_V, \%$	100	100	25	56	0
$k_S, \%$	100	7,5	0,25	2,5	0
$k_E, \%$	5	5	5	5	0

До екологічно чистих ТЗ відносять електромобілі, хоча екологічна чистота електромобіля відносна, тому що ТАБ заряджаються енергією електростанцій, які самі приносять шкоду навколишньому середовищу. Недоліками електромобілів є висока вартість, недостатня енергоємність ТАБ та тривалий час їх заряду.

Висновки. В статті показано доцільність та своєчасність підвищення екологічності гібридних транспортних засобів. З плином часу обсяг досліджень по даному напрямку зростає, що також підтверджує актуальність, значимість і перспективність досліджень

Література

1. Смирнов О.П. Создание экологически чистого автомобиля / О.П. Смирнов // Транспорт, экология – устойчиво развитие: XVIII научно-техническая конференция с международным участием, 19-21 мая 2011 г.: – Варна, Болгария, 2011. – С. 524-529/
2. Синергетичний автомобіль. Теорія і практика / [Бажинов О.В., Смирнов О.П., Серіков С.А., Двадненко В.Я.]. – Х.: ХНАДУ, 2011. – 236 с.

Науковий консультант Волков В.П., проф., д.т.н.

Жуков Богдан Олександрович, ст.гр.А-63-23

ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ З АВТОМАТИЧНОЮ ТРАНСМІСІЄЮ ТА ГІДРОТРАНСФОРМАТОРОМ

Гідротрансформатор є складовою сучасної автоматичної трансмісії, щоб забезпечити плавність руху на малій швидкості при рушанні з місця. Основним завданням гідротрансформатора завжди було перетворення та передавання крутного моменту і оборотів: він працює як гідравлічний редуктор, який вміє знижувати оберти і підвищувати крутний момент з коефіцієнтом трансформації до 2.4. Заснована його робота на передачі енергії через потік рідини – в даному випадку трансмісійного масла ATF (automatic transmission fluid) [1].

Колінчастий вал мотора пов'язаний з насосним колесом, яке розганяє рідину і відправляє її на турбінне колесо. Турбінне колесо в свою чергу пов'язане з коробкою передач. Рідина розкручує турбінне колесо і відправляється назад на насосне. Але перед цим вона потрапляє на лопатки направляючого апарату, виконаного у вигляді колеса-реактора, яке прискорює потік рідини і направляє його в бік обертання (рисунок 1).